

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА
У СВІТЛІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУSOCIO-ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE
IN THE CONTEXT OF THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT CONCEPT

У статті розглянуто наукові погляди щодо з'ясування сутності категорії соціально-економічної безпеки підприємства як доволі нової в науковому обігу категорії економічної безпекології. Акцентовано увагу на доречності запровадження соціальної відповідальності ведення бізнесу з погляду зміцнення соціально-економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності та досягнення цілей сталого розвитку. Під час дослідження постулатів концепції сталого розвитку виявлено діалектичний взаємозв'язок імперативів зазначеної концепції із забезпеченням безпекового стану суб'єкта господарювання, зокрема в соціально-економічному аспекті. Обґрунтовано, що за умов трансформації економіки та переходу на модель соціально орієнтованої ринкової економіки необхідне узгодження принципів управління соціально-економічною безпекою підприємства із цільовими настановами сталого розвитку, насамперед, з огляду забезпечення економічного зростання та досягнення соціального прогресу.

Ключові слова: сталий розвиток, соціально-економічна безпека підприємства, діалектичний взаємозв'язок, соціально-економічні інтереси, соціальна відповідальність, концепція.

В статье рассмотрены научные взгляды на сущность категории социально-эко-

номической безопасности предприятия как довольно новой в научном обращении категории экономического безопасности. Акцентировано внимание на уместности внедрения социальной ответственности ведения бизнеса с точки зрения укрепления социально-экономической безопасности субъектов хозяйственной деятельности и достижения целей устойчивого развития. При исследовании постулатов концепции устойчивого развития выявлена диалектическая взаимосвязь императивов указанной концепции и обеспечения безопасного состояния субъекта хозяйствования, в частности в социально-экономическом аспекте. Обосновано, что при условии трансформации экономики и переходе на модель социально-ориентированной рыночной экономики необходимым является согласование принципов управления социально-экономической безопасностью предприятия с целевыми установками устойчивого развития, прежде всего, с точки зрения обеспечения экономического роста и достижения социального прогресса.

Ключевые слова: устойчивое развитие, социально-экономическая безопасность предприятия, диалектическая взаимосвязь, социально-экономические интересы, социальная ответственность, концепция.

УДК 338.2

<https://doi.org/10.32843/infrastruct43-50>

Смірняя С.М.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту
Харківський національний університет
міського господарства
імені О.М. Бекетова

Smirnaia Svitlana

O.M. Beketov National University
of Urban Economy in Kharkiv

The article considers the conditions of transition of the national economy to the model of socially oriented market economy, which puts before society the urgent task of finding a balance between economic and social needs. The need to preserve the environment, ensure economic growth and achieve social progress have become a topical problem for humanity, the solution of which is recognized by the global community as urgent within the accepted concept of sustainable development. This concept involves the combined efforts of all political and economic forces to ensure a secure and sustainable existence not only for the present but also for future generations. In this context, the problem of strengthening the socio-economic security of economic entities in the transformation of the national economy becomes relevant. In view of this, the concept of sustainable development is interpreted as the dominant ideology of the further development of human civilization, while the unity of economic, social and environmental components reflects the level of economic security. Therefore, a common scientific approach to the study of the state of economic security and its components, taking into account indicators of sustainable development, is widespread. It is appropriate to focus on ideas about sustainable development of business, which is based on the principle of social responsibility, which is a component of socio-economic security and at the same time a factor influencing its level. It should be noted that the constant development of economic security has led to the identification of new types of economic security and active use of the category of socio-economic security, which is associated with the company's ability to withstand adverse external and internal influences by harmonizing socio-economic interests to ensure sustainable operation. The concepts of sustainable development and socio-economic security of the enterprise are closely interrelated, as the realization of economic interests of the business entity (primarily, making a profit) and conducting socially responsible business (social responsibility to employees, state and society) influence on the level of socio-economic security of the enterprise. In terms of improving the socio-economic security of the business entity the formation of an effective system of staff motivation, which allows to fully meet both economic and social needs in the work process, should be emphasized. Studies of social aspects of sustainable development create grounds to confirm that the sustainable development of the enterprise is conditioned by the coherence of socio-economic interests, as the company needs to achieve a sufficient level of economic security to conduct an effective social policy. This allows to point to the dialectical relationship between sustainable and safe development of the business entity and socio-economic security of the enterprise. Given the strengthening of social orientation of market transformations, the balanced development of an individual enterprise in the light of the concept of sustainable development implies the unity of its components and reflects the level of socio-economic security of the entity, which creates grounds for subordination of the principles of management of the socio-economic security of the enterprise as the fundamental goals of its sustainable development.

Key words: sustainable development, socio-economic security of the enterprise, dialectical relationship, socio-economic interests, social responsibility, concept.

Постановка проблеми. В умовах становлення та розвитку соціально орієнтованої ринкової економіки, модель якої виходить із вимоги ефективного поєднання ринкових методів господарювання й захисту конкуренції з державним регулюванням національної економіки та її соціальною спрямованістю, проблема сталого

розвитку перетворилася на одне з головних питань сьогодення. Усе більш важливим для бізнесу стає завдання здійснення господарської діяльності, що не виснажує природні ресурси та спрямована на підтримку соціальної сфери. Значну увагу з боку світової спільноти привертає необхідність пошуку балансу між економічними

та соціальними потребами суспільства за умов дотримання екологічних стандартів. Усебічне врахування безпекового аспекту в розумінні довгострокових проблем нашої планети та гарантування безпеки розглядаються як передумова забезпечення подальшого сталого й безпечного розвитку задля забезпечення функціонування як нинішнього, так і прийдешніх поколінь. Нагальна потреба вирішення проблем економічного, соціального та екологічного характеру, які визнано тріадою ключових компонентів сформованої світовою спільнотою концепції сталого розвитку, актуалізує проблему зміцнення соціально-економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності в умовах трансформації національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням проблем сталого розвитку займалися такі науковці, як: В.А. Барановський, О.Г. Білорус, В.М. Геєць, Б.М. Данилишин, Т.Б. Данилович, М.Я. Демчишин, О.Ф. Новікова, Н.Є. Селюченко, А.І. Степочкін, В.М. Трегобчук [1–7] та ін. Останні наукові дослідження у царині соціально-економічної безпеки свідчать, що в сучасній теорії безпекології у зазначеній сфері вагомим внеском є роботи провідних учених: З.С. Варналія, Г.В. Козаченко, Н.В. Коленди, О.М. Ляшенко, В.І. Мунтян, П.Я. Пригунова, О.І. Судакової, Л.М. Томаневич [10–12] та ін.

Зважаючи на те, що соціально-економічна безпека є фундаментальною категорією світового співтовариства й основою економіки майбутнього, одним із дієвих чинників її зміцнення за умови трансформації національної економіки та посилення соціальної спрямованості ринкових перетворень є врахування в подальшому розвитку соціально-економічних систем будь-якого рівня імперативів концепції сталого й безпечного розвитку. Разом із тим подальшого дослідження потребують питання з'ясування сутності соціально-економічної безпеки на рівні суб'єкта господарської діяльності та її забезпечення з огляду врахування імперативів концепції сталого розвитку, що й зумовило вибір напрямку цього дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сутності соціально-економічної безпеки підприємства як доволі нової категорії економічної безпекології та виявлення діалектичного взаємозв'язку досліджуваного різновиду безпеки з вимогами забезпечення сталого розвитку на етапі переходу на модель соціально орієнтованої ринкової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Згідно з концепцією сталого розвитку, яка визнана світовою спільнотою безумовним підґрунтям подальшого стійкого існування людства, найбільш перспективною в розвитку сучасних соціально-економічних систем є ідеологія збалансованого

світового розвитку на засадах формування економіки майбутнього для забезпечення функціонування як нинішнього, так і майбутніх поколінь. Постулати зазначеної концепції подальшого розвитку суспільства відбивають нерозривну тріаду її компонентів, котрі є взаємопов'язаними між собою та такими, що зумовлюють один одного, тобто концепція сталого розвитку передбачає єдність ключових компонентів, якими визначені економічне зростання, соціальний прогрес та екологічний імператив [1, с. 33; 2, с. 43; 3, с. 62]. Економічне зростання для національних економік передбачає створення більш конкурентоспроможної та високоефективної економіки, що позитивно позначається на зрості рівня життя населення й підвищенні його добробуту. Тільки за умов забезпечення повномасштабного використання всіх благ, що надаються у соціальній сфері, зростання економіки здатне сприяти сталому розвитку, тобто економічні пріоритети сталого (стійкого) розвитку передбачають дотримання принципів рівності й соціальної справедливості.

Проблема стійкості соціально-економічних систем у площині концепції сталого розвитку проявляється в усіх її вимірах: економічному, соціальному й екологічному. Посилення соціальної спрямованості ринкових перетворень ставить за необхідне, щоб соціально-економічна політика держави була спрямована на досягнення високих стандартів якості життя та загальнолюдських цінностей. Економічна безпека залежить від багатьох показників соціально-економічного розвитку, зокрема від стану ринку праці, рівня і динаміки заробітної плати, дієвості соціального та інших складників політики держави [4, с. 77]. У соціально-економічному аспекті стійкість передбачає вирішення питань бідності, зайнятості населення, вирівнювання розшарування суспільства за майновим станом, забезпечення доступу до освіти, охорони здоров'я громадян, запобігання скороченню народжуваності, підвищення середньої тривалості життя людей, усунення деформації демографічного й соціального складу суспільства та соціальних конфліктів тощо. Слід констатувати, що серед цілей сталого й безпечного розвитку, відповідно до Концепції сталого розвитку України, яку було розроблено на підставі постулатів, прийнятих світовою спільнотою, поряд із пріоритетом економічного зростання зазначено необхідність дотримання принципу соціальної справедливості, стабілізації чисельності населення та підвищення рівня його добробуту, доступу до освіти [2, с. 47].

Динамічні зміни в розвитку суспільства на сучасному етапі супроводжуються певним загостренням «соціально-економічних і ресурсно-екологічних проблем, основою розв'язання яких є перехід до моделі сталого розвитку», як цілком справедливо

підкреслив В.М. Трегобчук [1, с. 32]. Поняття «сталий розвиток» у сучасному розумінні та основна ідея сталого й безпечного розвитку отримали своє поширення з кінця 80-х років ХХ ст. Значну роль у цьому процесі відіграла Комісія ООН з навколишнього середовища і розвитку (1987 р.), яка була очолена прем'єр-міністром Норвегії Гру Харлем Брундтланд (WCED, the Brundtland Commission). У цій доповіді було надано найповніше й загальноприйняте визначення сталого (збалансованого) розвитку: «Сталим є такий розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління, не перешкоджаючи можливостям прийдешніх поколінь задовольняти свої власні потреби» [5, с. 23]. Із погляду трактування концепції сталого розвитку як домінантної ідеології подальшого розвитку людської цивілізації зазначена єдність економічного, соціального й екологічного складників, що розкриває сутність самої концепції, відображає і певний рівень економічної безпеки. Тому поширеним є науковий підхід до дослідження стану забезпечення економічної безпеки та її найважливіших складників з урахуванням показників сталого розвитку [6, с. 67].

Поняття сталого розвитку в контексті зазначеної концепції подальшого збалансованого існування суспільства є всеохоплюючим і багатограним, оскільки стосується реалізації даного принципу на всіх рівнях економічної системи – як на глобальному, національному та регіональних, так і на мікроекономічному. Це означає, що глобальне завдання забезпечення стійкості соціально-економічних систем на теперішньому етапі розвитку та в довгостроковій перспективі повинне реалізовуватися через достатньо конкретні завдання на кожному з ієрархічних рівнів економічної системи. За умови ринкової економіки особливого значення набувають проблеми сталого розвитку підприємств як базового рівня економічної системи. З огляду на це, доречно акцентувати увагу на результатах дослідження сталого розвитку підприємства як необхідної умови успішного функціонування бізнесу та його взаємозв'язку зі сталим розвитком соціально-економічних систем вищого рівня, наведеного авторами Н.Є. Селюченко та Т.Б. Данилович [7, с. 301]. У всебічному аналізі зазначеної проблеми серед різних наукових поглядів зазначається, зокрема, на уявленнях щодо сталого розвитку бізнесу, що базуються на «концепції соціальної відповідальності бізнесу, яка є невід'ємною частиною та стратегічною платформою для сталого розвитку підприємств на сучасному етапі». На необхідність «активізації соціальної відповідальності всіх суб'єктів забезпечення соціальної безпеки» за умови неспроможності держави одноосібно та своєчасно реагувати на загострення наявних загроз, пов'язаних із накопиченими соціальними проблемами та посиленням

рівня соціальної напруги, вказує О.В. Зіброва [8, с. 74]. При цьому дослідниця розглядає корпоративну соціальну відповідальність бізнесу як чинник, що має вплив на забезпечення соціальної безпеки. Соціальна відповідальність підприємства в ринковому середовищі реалізується через такі напрями, як: соціальна відповідальність перед працівниками (передбачає створення якісних і безпечних умов праці, гідну оплату праці, систему мотивації та заохочення, корпоративну культуру); соціальна відповідальність підприємства перед державою (передбачає своєчасну сплату податків у повній сумі та інших платежів); соціальна відповідальність перед суспільством територій, на яких працює підприємство (передбачає витрати на поліпшення умов існування громади на територіях, що оточують підприємство, та програми щодо участі у суспільному житті). На думку автора [8, с. 76], «соціальна відповідальність є складовою частиною соціально-економічної безпеки, водночас є чинником впливу на її рівень. Соціальна безпека бізнесу є гарантом соціальної безпеки населення».

У рамках дослідження змісту категорії соціально-економічної безпеки та її об'єктів у роботі [9, с. 14] констатується той факт, що постійний розвиток економічної безпекології зумовив ідентифікацію нових видів економічної безпеки, тому поряд із уже усталеними категоріями економічної безпеки та соціальної безпеки останнім часом активно застосовується категорія «соціально-економічна безпека», котру не слід розглядати як «результат злиття соціальної та економічної безпеки». Соціально-економічна безпека формується в процесі взаємодії економічної та соціальної безпеки, при цьому соціальний складник виступає скоріше як надбудова категорії соціально-економічної безпеки, оскільки «зростання активності та результативності економічних суб'єктів не є остаточною метою, таке зростання має позначитися на добробуті населення, зокрема завдяки збільшенню заробітної плати, обсягу соціальної допомоги, поліпшенню якості соціальних послуг».

Посилення взаємоузгодженості соціального та економічного складників розвитку зумовлене низкою тенденцій, оскільки економічна безпека як комплексна характеристика розвитку економічної системи синтезує у собі всі форми проявів суспільних взаємовідносин, здатних викликати реальний або потенційний конфлікт інтересів [4, с. 82–83].

Природно, що поняття безпеки потребує нового виміру у статусі соціально-економічної [10, с. 179]. Під час аналізу дефініцій соціально-економічної безпеки підприємства О.М. Ляшенко вказує у цьому контексті на «здатність підприємства протистояти несприятливим зовнішнім і внутрішнім впливам шляхом гармонізації соціально-економічних інтересів із метою забезпечення

стійкої діяльності», тобто поняття «стійкість розвитку» («сталий розвиток») та «соціально-економічна безпека підприємства» перебувають у тісному взаємозв'язку. Реалізація економічних інтересів суб'єкта господарської діяльності (насамперед отримання прибутку) та ведення соціально відповідального бізнесу (соціальна відповідальність перед працівниками, державою і суспільством) впливають певною мірою на рівень соціально-економічної безпеки підприємства та створюють підґрунтя для забезпечення безпекового стану такого суб'єкта підприємства. Прибічники гармонізаційного підходу до трактування сутності соціально-економічної безпеки підприємства розглядають умови забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства «крізь призму різновекторної гармонізації інтересів підприємства із суб'єктами зовнішнього середовища». При цьому соціальна значущість діяльності великих промислових підприємств простежується під час забезпечення мешканців територій робочими місцями та доходами, поповнення місцевих бюджетів, будівництва та підтримки соціальної інфраструктури.

Серед інших чинників підвищення рівня економічної безпеки підприємства О.І. Судакова [11, с. 253] значну роль відводить управлінню мотивацією персоналу підприємства як одній з умов безпечного розвитку суб'єкта господарювання. Рівень задоволення соціально-економічних потреб працівників щодо цілі розвитку впливає на відчуття захищеності та безпеки. Якщо достатній рівень матеріальної винагороди за відповідну працю становить основу задоволення економічних потреб працівника, то основними чинниками реалізації соціальних інтересів персоналу слід зазначити потреби щодо самовираження, визнання індивідуальних успіхів, соціальних відносин співробітника, створення передумов для його саморозвитку тощо. В аспекті підвищення соціально-економічної безпеки суб'єкта господарювання варто наголосити на формуванні дієвої системи мотивації персоналу, яка дає змогу повною мірою задовольнити як економічні, так і соціальні потреби в процесі трудової діяльності.

Під час з'ясування сутності поняття соціально-економічної безпеки підприємства Н.В. Коленда [12, с. 672] доходить справедливого висновку, що соціальна та економічна безпека є визначальними у діяльності підприємства, виходячи з того, що основною цінністю підприємства є персонал, і саме від того, наскільки працівники відчуватимуть захищеність та безпеку, залежить рівень продуктивності праці, можливості відтворення та ефективності використання трудових ресурсів. Разом із тим дослідження соціальних аспектів сталого розвитку дають змогу стверджувати, що сталий розвиток підприємства зумовлюється певною

взаємоузгодженістю соціально-економічних інтересів, оскільки «підприємству для того, щоб проводити ефективну соціальну політику, необхідно досягнути достатнього рівня економічної безпеки». Отже, у трактуванні поняття «соціально-економічна безпека підприємства» автор розглядає цей стан як надійну захищеність соціально-економічної системи від наявних та потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього середовища, що дає змогу для самоорганізації та саморозвитку, збереження та розвитку трудового потенціалу, підтримки відповідного соціального стану та рівня життєзабезпечення в умовах відповідного рівня прибутковості та узгодженості й реалізації економічних інтересів.

Особливо слід підкреслити, що соціально-економічна безпека підприємства «гарантує стійкість та стабільність», тобто тісно пов'язана з умовами забезпечення сталого (стійкого) розвитку підприємства. Це дає змогу зазначити на діалектичний взаємозв'язок сталого й безпечного розвитку суб'єкта господарської діяльності та соціально-економічної безпеки підприємства, котрі є нерозривно пов'язаними між собою. Адже, говорячи в термінології концепції сталого розвитку, саме економічне зростання формує той потенціал, який, своєю чергою, створює підстави для задоволення соціально-економічних потреб працівників, захисту їхніх інтересів і прав та підвищення якості життя, тобто у цілому сприяє досягненню соціального прогресу, що позначається в кінцевому підсумку на можливості забезпечення належного рівня соціально-економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності.

Висновки з проведеного дослідження. На сучасному етапі трансформації національної економіки та її переходу на модель соціально орієнтованої ринкової економіки проблеми сталого розвитку мають вирішуватися у поєднанні з питаннями забезпечення прийняттого рівня соціально-економічної безпеки вітчизняних підприємств, що цілком узгоджується з постулатами концепції сталого й безпечного розвитку суспільства.

Отже, за умов посилення соціальної спрямованості ринкових перетворень збалансований розвиток окремого підприємства у світлі концепції сталого розвитку передбачає єдність її компонентів та відображає рівень соціально-економічної безпеки суб'єкта господарювання, що створює підстави для підпорядкування принципів управління соціально-економічною безпекою підприємства основоположним цілям його сталого розвитку.

Напрямами подальших досліджень у зазначеній царині безпеки є виявлення взаємного впливу структурних складників соціально-економічної безпеки підприємства та вивчення залежності безпекового стану суб'єкта господарювання від зазначених впливів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Трегобчук В. Концепція сталого розвитку для України. *Вісник НАН України*. 2002. № 2. С. 31–40. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2002_2_7.
2. Смірная С.М. Організаційно-економічне забезпечення безпеки підприємств виробничої сфери : монографія. Луганськ : СТУ ім. В. Даля, 2007. 242 с.
3. Степочкин А.И. Устойчивое социально-экономическое развитие: сущность и методика оценки. *Інфраструктура ринку*. 2016. Вип. 1. С. 61–66. URL : http://market-infr.od.ua/journals/2016/1_2016_ukr/12.pdf (дата звернення: 04.05.2020).
4. Бондарук Т.Г., Бондарук І.С. Соціальні аспекти економічної безпеки держави. *Економічні горизонти*. 2018. № 2(5). С. 76–86. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/fineconsmt_2018_2_12 (дата звернення: 04.05.2020).
5. Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти : монографія / О.Ф. Новікова та ін. ; НАН України. Ін-т економіки пром-ті. Донецьк, 2012. 534 с. URL : https://iie.org.ua/wp-content/uploads/monografii/2012/2012_mono_Novikova_Amosha_Antonyuk.pdf (дата звернення: 06.05.2020).
6. Демчишин М.Я. Динаміка показників економічної безпеки України в умовах сталого розвитку. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 12(138). С. 66–74.
7. Селюченко Н.Є., Данилович Т.Б. Сталий розвиток підприємства як необхідна умова успішного функціонування бізнесу та його взаємозв'язок зі сталим розвитком соціально-економічних систем вищого рівня. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 29. С. 299–306. URL : http://market-infr.od.ua/journals/2019/29_2019_ukr/48.pdf (дата звернення: 06.05.2020).
8. Зіброва О.В. Корпоративна соціальна відповідальність як чинник забезпечення соціальної безпеки населення. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 40. С. 74–77. URL : http://market-infr.od.ua/journals/2020/40_2020_ukr/14.pdf (дата звернення: 08.05.2020).
9. Романовська Ю.А. Соціально-економічна безпека: зміст категорії та її об'єкти. *Бізнес Інформ*. 2019. № 6. С. 13–20. URL : http://www.business-inform.net/article/?year=2019&abstract=2019_6_0_13_20 (дата звернення: 12.05.2020).
10. Ляшенко О.М. Дефініції соціально-економічної безпеки підприємства. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*. 2007. № 17(II). С. 179–187.
11. Судакова О.І., Брискіна А.О., Долга А.В. Управління мотивацією персоналу підприємства в аспекті підвищення його економічної безпеки. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 26. С. 253–259. URL : http://market-infr.od.ua/journals/2018/26_2018_ukr/41.pdf (дата звернення: 15.05.2020).
12. Коленда Н.В. Поняття соціально-економічної безпеки підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 7. С. 672–678. URL : http://economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/113.pdf (дата звернення: 15.05.2020).

REFERENCES:

1. Trehobchuk V. (2002) Kontseptsiiia staloho rozvytku dlia Ukrainy [The concept of sustainable development for Ukraine]. *Visnyk NAN Ukrainy* [Bulletin of the NAS of Ukraine] (electronic journal), no. 2, pp. 31–40. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2002_2_7 (accessed 2 May 2020).
2. Smirnaia S.M.(2007) *Orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia bezpeky pidpriemstv vyrobnychoi sfery* [Organizational and economic security of enterprises in the manufacturing sector]. Luhansk: SNU im. V. Dalia. (in Ukrainian)
3. Stepochkin A.Y. (2016) *Ustoichyvoe sotsialno-ekonomicheskoe razvitie: sushchnost i metodika otsenki* [Sustainable socio-economic development: the essence and methodology of assessment]. *Infrastruktura rynku* [Market infrastructure] (electronic journal), vol. 1, pp. 61–66. Available at: http://market-infr.od.ua/journals/2016/1_2016_ukr/12.pdf (accessed 4 May 2020).
4. Bondaruk T.H., Bondaruk I.S. (2018) *Sotsialni aspekty ekonomichnoi bezpeky derzhavy* [Social aspects of economic security of the state]. *Ekonomichni horyzonty* [Economic horizons] (electronic journal), no. 2(5), pp. 76–86. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fineconsmt_2018_2_12 (accessed 4 May 2020).
5. Novikova O.F. (2012) *Stalyi rozvytok promyslovoho rehionu: sotsialni aspekty* [Sustainable development of the industrial region social aspects]. Donetsk: NAN Ukrainy. In-t ekonomiky prom-sti. (in Ukrainian) Available at: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/monografii/2012/2012_mono_Novikova_Amosha_Antonyuk.pdf (accessed 6 May 2020).
6. Demchyshyn M.Y. (2012) *Dynamika pokaznykiv ekonomichnoi bezpeky Ukrainy v umovakh staloho rozvytku* [Dynamics of indicators of economic security of Ukraine in the conditions of sustainable development]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 12(138), pp. 66–74.
7. Seliuchenko N.Y., Danylovyh T.B. (2019) *Stalyi rozvytok pidpriemstva yak neobkhidna umova uspishnoho funktsionuvannia biznesu ta yoho vzaiemozviazok zi stalym rozvytkom sotsialno-ekonomichnykh system vyshchoho rivnia* [Sustainable development of the enterprise as a necessary condition for the successful operation of business and its relationship with the sustainable development of socio-economic systems of the highest level]. *Infrastruktura rynku* [Market infrastructure] (electronic journal), vol. 29, pp. 299–306. Available at: http://market-infr.od.ua/journals/2019/29_2019_ukr/48.pdf (accessed 6 May 2020).
8. Zibrova O.V. (2020) *Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist yak chynnyk zabezpechennia sotsialnoi bezpeky naseleennia*. *Infrastruktura rynku* [Corporate social responsibility as a factor in ensuring social security]. *Infrastruktura rynku* [Market infrastructure] (electronic journal), vol. 40, pp. 74–77. Available at: http://market-infr.od.ua/journals/2020/40_2020_ukr/14.pdf (accessed 8 May 2020).
9. Romanovska Y.A. *Sotsialno-ekonomichna bezpeka: zmist katehorii ta yii obiekty* [Socio-economic security: the content of the category and its objects]. *Biznes Inform* [Business Inform] (electronic journal), no. 6, pp. 13–20. Available at: http://www.business-inform.net/article/?year=2019&abstract=2019_6_0_13_20 (accessed 12 May 2020).
10. Liashenko O.M. (2007) *Definitsii sotsialno-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva* [Definitions

of socio-economic security of the enterprise]. *Ekonomika. Menedzhment. Pidpriemnytstov*, no. 17(II), pp. 179–187.

11. Sudakova O.I., Bryskina A.O., Dolha A.V. (2018) Upravlinnia motivatsiieiu personalu pidpriemstva v aspekti pidvyshchennia yoho ekonomichnoi bezpeky [Management of motivation of the personnel of the enterprise in the aspect of increase of its economic safety]. *Infrastruktura rynku* [Market infrastructure]

(electronic journal), vol. 26, pp. 253–259. Available at: http://market-infr.od.ua/journals/2018/26_2018_ukr/41.pdf (accessed 15 May 2020).

12. Kolenda N.V. (2016) Poniattia sotsialno-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [The concept of socio-economic security of the enterprise]. *Ekonomika i suspilstvo* [Economy and society] (electronic journal), vol. 7, pp. 672–678. Available at: http://economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/113.pdf (accessed 15 May 2020).